

TỔ CHỨC HOẠT ĐỘNG KỂ CHUYỆN THEO TRÒ CHƠI CHO TRẺ MẪU GIÁO 4-5 TUỔI Ở TRƯỜNG MẦM NON

Nguyễn Thị Huệ*

ABSTRACT

Storytelling by toys is a suitable form for preschoolers, especially 4-5 year olds because the toys around them are very rich and varied. The article presents the organization of storytelling activities for 4-5 year old preschoolers in order to develop language for children in preschools.

Keywords: Organization, storytelling activities, games, 4-5 year olds, preschool

Received: 16/2/2022; **Accepted:** 21/2/2022; **Published:** 25/2/2022

1. Mở đầu

Phát triển ngôn ngữ (PTNN) cho trẻ là một trong những nhiệm vụ quan trọng của mục tiêu phát triển toàn diện trẻ mầm non. PTNN miêu tả chính là PTNN mạch lạc cho trẻ. Hoạt động dạy trẻ kể chuyện theo đồ chơi phụ thuộc rất nhiều vào khả năng sáng tạo truyện kể và chuẩn bị đồ chơi của giáo viên. Nếu giáo viên tổ chức dạy chưa hay, chưa gợi hứng thú cho trẻ thì chưa thể khuyến khích, thu hút ược nhiều trẻ tham gia. Nhiều trẻ dừng lại ở mức độ biết kể, biết liệt kê các sự việc, nhưng chưa có tính liên kết giữa các câu. Số lượng từ ngữ miêu tả trong truyện còn ít, chưa có sắc thái biểu cảm trong lời nói. Trẻ rụt rè, nhút nhát và không thể kể được một câu chuyện nhưng sau khi được sự hướng dẫn của giáo viên và nghe truyện mẫu của cô, trẻ đã có biểu hiện tốt hơn nhiều. Qua quá trình khảo sát thực tế cho thấy, những trẻ nào kể chuyện lưu loát, mạnh dạn tự tin, khả năng ngôn ngữ tốt thì tư duy cũng phát triển. Chính vì vậy tổ chức hoạt động dạy trẻ kể chuyện theo đồ chơi ở trường mầm non là hoạt động rất cần thiết của giáo viên để PTNN cho trẻ mẫu giáo 4-5 tuổi.

2. Nội dung nghiên cứu

Khái niệm và bản chất của hoạt động kể chuyện

-Kể chuyện là một hình thức hoạt động ngôn ngữ, là sự trình bày bằng miệng cặn kẽ, liên kết về một hiện tượng nào đó để giao lưu, trao đổi thông tin giữa trẻ với các cá nhân khác. Kể chuyện là hình thức thông tin nhanh gọn, truyền cảm bằng ngôn ngữ.

Nếu như kể lại truyện là thuật lại một câu chuyện đã nghe thì kể chuyện là thuật lại một sự kiện, miêu tả một đối tượng hay sáng tạo một câu chuyện nào đó. Kể chuyện đòi hỏi phải có yếu tố sáng tạo, mới mẻ

riêng của trẻ.

Theo tác giả Hà Nguyễn Kim Giang: *Kể chuyện là một hoạt động nhằm truyền đạt những sự kiện hành động, xung đột của câu chuyện đã được chứng kiến cho người khác. Kể chuyện có thể từ ngôn bản (lời kể của người khác), từ văn bản (đã in thành văn bản) hoặc từ những sự kiện có thực trong cuộc sống.* Còn theo tác giả Nguyễn Xuân Khoa: *Kể chuyện là tường thuật về một sự kiện miêu tả một đối tượng hoặc sáng tạo ra câu chuyện nào đó.*

-Kể chuyện là một hình thức ngôn ngữ độc thoại, thuật bằng lời có logic, có tình cảm về một sự kiện theo trình tự phát triển của nó. Khi kể chuyện, trẻ phải tự lựa chọn ý tưởng, nội dung chuyện và hình thức ngôn ngữ, nhớ lại sự kiện, sự vật hiện tượng từ những quan sát thế giới xung quanh theo trình tự diễn biến sự việc trong một khoảng thời gian nhất định: diễn tả lại sự việc đó bằng ngôn ngữ chặt chẽ và nhất quán, dễ hiểu đối với người nghe. Trong khi kể chuyện, trẻ lồng vào đó những suy nghĩ, tình cảm, cảm xúc của mình - nghĩa là trẻ sử dụng ngôn ngữ bản thân để bộc lộ những điều mà chính bản thân nhìn thấy, nhận biết và cảm xúc được. Vì vậy, người ta sử dụng các hình thức kể chuyện khác nhau vào các mục đích giáo dục, tùy thuộc vào tâm lý lứa tuổi, vốn kinh nghiệm và mức độ PTNN cho trẻ.

Hoạt động kể chuyện của trẻ em vừa là hoạt động ngôn ngữ vừa là hoạt động tâm lý cá nhân của trẻ, trong đó bộc lộ những tình cảm, suy nghĩ và tư tưởng của trẻ về những điều chúng cảm nhận được qua những gì đã trải nghiệm trong cuộc sống.

Ở tuổi mẫu giáo 4-5 tuổi, trẻ không chỉ đơn giản sử dụng những kinh nghiệm đã có để kể chuyện mà còn có thể biến đổi những kinh nghiệm ấy để làm phong phú hơn câu chuyện của mình. Tư duy trực quan hình

* Trường Cao đẳng Sư phạm Thái Bình

tượng phát triển mạnh giúp trẻ em ở độ tuổi mẫu giáo 4-5 tuổi giải thích được nhiều vấn đề khác nhau trong truyện kể. Ghi nhớ có chủ định bắt đầu được hình thành, được thể hiện rõ hơn trong hoạt động kể chuyện khi trẻ nhớ tốt hơn nội dung các câu chuyện, kể lại một cách lưu loát hơn so với giai đoạn trước đó. Tưởng tượng giai đoạn này của trẻ vươn tới sự sáng tạo, trẻ dần thoát khỏi những khuôn mẫu câu chuyện trước đó mà tự tạo ra sản phẩm riêng cho bản thân mình. Đồng thời tưởng tượng của trẻ mẫu giáo 4-5 tuổi cũng mang tính hiện thực hơn, bắt đầu biết phân biệt giữa hiện thực và điều trẻ tưởng tượng trong khi kể chuyện.

2.2. Tổ chức hoạt động kể chuyện theo đồ chơi cho trẻ mẫu giáo 4-5 tuổi

Đồ chơi là người bạn thân thiết của trẻ, là phương tiện giúp trẻ làm quen với thế giới xung quanh, là đồ vật dùng vào việc vui chơi, giải trí. Theo tác giả Nguyễn Ánh Tuyết, đồ chơi là đồ vật đặc biệt chuyên dành cho trò chơi.

Đồ chơi là những người bạn của trẻ thơ, là những phương tiện dùng để chơi, tích cực khám phá tìm tòi, và trẻ chơi với đồ chơi, đôi khi không cần có sự hướng dẫn của người lớn. Đồ chơi có rất nhiều loại, do có giáo tự làm bằng các vật liệu bỏ đi như: vỏ hộp các loại, vỏ chai,... các vật liệu tự nhiên như rơm, lá cây, tre, nứa, viên sỏi... và những đồ chơi sáng tạo dựa trên những đồ vật sẵn có.

Kể chuyện theo đồ chơi là hình thức kể chuyện theo tri giác và trí nhớ. Đối với hình thức kể này, cảm giác, tri giác và trí nhớ đóng vai trò quan trọng trong sự nhận thức môi trường xung quanh. Qua đó giúp trẻ phát triển trí tuệ, tình cảm và đặc biệt là lời nói mạch lạc.

Như vậy, kể chuyện theo đồ chơi là dạy trẻ sử dụng những đồ chơi để kể thành câu chuyện theo khả năng tri giác, tưởng tượng và kinh nghiệm đã có của trẻ trong cuộc sống bằng ngôn ngữ của mình dưới hình thức một ngôn bản hoàn chỉnh.

Kể chuyện theo đồ chơi là một dạng hoạt động phù hợp với trẻ mẫu giáo 4-5 tuổi vì cuộc sống xung quanh trẻ luôn gợi đến cho trẻ biết bao điều thú vị, mới lạ và hấp dẫn. Trẻ chơi cũng là lúc trẻ học, qua chơi trẻ tìm tòi khám phá, giải bày những suy nghĩ, tâm tư, tình cảm của mình trước những sự việc gì đó mà trong cuộc sống hàng ngày trẻ khó bộc lộ và thể hiện. Goocki đã nói: *Trong lúc chơi, vận dụng từ ngữ, trẻ em sẽ hiểu được cái tinh tế của tiếng mẹ đẻ.* Không chỉ có vậy, qua đó còn phát triển toàn diện cho trẻ về trí tuệ tình cảm thẩm mỹ, đặc biệt là khả năng mạch lạc của lời nói. Kể chuyện theo đồ chơi chính là con

đường để phát triển lời nói mạch lạc cho trẻ.

Kể chuyện theo đồ chơi là một hình thức tương đối khó và phức tạp hơn so với các dạng hoạt động khác. Bởi nó không chỉ đòi hỏi trẻ phải có vốn từ phong phú mà cả những cảm nhận của trẻ về thế giới xung quanh cũng rất phong phú và tinh tế. Từ những cảm nhận, những kinh nghiệm đã có ngôn ngữ của trẻ được trau dồi và phong phú hơn, trẻ cũng tự tin và mạnh dạn hơn đồng thời làm chủ được ngôn ngữ của mình, phát triển khả năng tư duy, trí tưởng tượng sáng tạo, khả năng phân tích tổng hợp. Từ đó, trẻ bắt đầu xây dựng cho mình những câu chuyện xung quanh những đồ chơi mà trẻ thích. Đồng thời kể chuyện giúp trẻ có khả năng chọn lọc được từ ngữ, vận dụng những câu những từ đã được học vào trong chính câu chuyện của mình. Qua đó câu chuyện của trẻ cũng trở nên mạch lạc hơn, trẻ cảm thấy hứng thú và yêu những người bạn đồ chơi của mình hơn.

2.3. Quy trình tổ chức kể chuyện theo trò chơi cho trẻ mẫu giáo 4-5 tuổi

Đồ chơi của trẻ vô cùng phong phú và đa dạng. Ở trường mầm non, các góc chơi rất nhiều đồ chơi như các con vật, các loài cây cối đa dạng về chủng loại, thú nhồi bông, những đồ dùng trong gia đình: bàn ghế, bát, chén...; Những đồ chơi về các phương tiện giao thông đường bộ, đường thủy, đường sắt,... và những đồ chơi cô và trẻ tự làm. Tuy nhiên làm thế nào để trẻ có thể kể được những câu chuyện về đồ chơi một cách phong phú và hay nhất lại phụ thuộc rất nhiều vào sự tổ chức giáo dục của giáo viên mầm non. Để tổ chức giờ học kể chuyện cho trẻ mẫu giáo 4-5 tuổi GVMN cần thực hiện các bước sau đây.

Bước 1: Kể, mô tả về đồ chơi

Kể chuyện, mô tả về đồ chơi phải được tiến hành sau những trò chơi học tập, hoặc sau giờ học mà ở đó đã tổ chức cho trẻ được quan sát, xem xét các bộ phận, cách sử dụng, tác dụng của những đồ chơi đó.

-Nội dung của truyện kể được quy định bởi những đồ chơi mà trẻ thích và lựa chọn. Trẻ được cầm, sờ mó, được hành động với nó (chơi với nó) và kể về nó (có thể vừa kể vừa chỉ vào các bộ phận của đồ chơi cho các bạn xem).

Giáo viên cần hướng dẫn cho trẻ biết mở đầu câu chuyện như thế nào (tên gọi của đồ chơi), kể (mô tả) về những đặc điểm nổi bật bề ngoài (từ tổng thể đến các bộ phận chi tiết có những bộ phận nào? để làm gì?), ích lợi hay công dụng của đồ chơi đó. Kết thúc nên gắn tình cảm (thái độ) hành vi của trẻ đối với những đồ chơi đó.

-Cách tiến hành: Cô giáo dùng lời dẫn dắt để giới thiệu về đồ chơi.

Trò chuyện và đưa ra các câu hỏi có tính chất gợi mở, khơi dậy những kinh nghiệm đã có ở trẻ, kích thích trẻ sử dụng vốn từ đã có để xây dựng truyện kể cho mình. Ví dụ: Đồ chơi này con có được từ đâu? Ai mua cho con? Đồ chơi này được mua ở đâu? (cửa hàng bách hóa, siêu thị, cửa hàng bán đồ chơi). Ai tặng con đồ chơi này? Đồ chơi này của ai?...Đồ chơi này như thế nào? (mô tả đồ chơi có các bộ phận gì?) Con dùng đồ chơi này để làm gì và chơi vào lúc nào? Con có thích đồ chơi này không? Con cần làm gì để đồ chơi đó khỏi hỏng mỗi lần chơi với nó?

Bước 2: Kể chuyện với đồ chơi

Hình thành kỹ năng kể chuyện thông qua phương tiện trực quan-hành động.

Cô giáo cho trẻ lựa chọn một vài đồ chơi quen thuộc để trên bàn (giá, kệ đồ chơi), trẻ có thể lấy, cầm đồ chơi và ngồi kể.

Cách tiến hành: Trước hết cô giáo giới thiệu từng đồ chơi, giúp trẻ nhớ lại những nét đặc trưng, thói quen, sở thích (công dụng) và tên gọi của những con vật (đồ vật) và giúp trẻ khôi phục, gọi lại biểu tượng và liên tưởng đến chủ đề của câu chuyện mà trẻ sẽ kể.

Cô giáo hướng sự chú ý của trẻ đến đồ chơi thông qua các tình huống khác nhau làm phong phú óc tưởng tượng của trẻ. Tích cực hóa tư duy của trẻ thông qua các nhiệm vụ đặt ra như:

Con hãy tự chọn cho mình một đồ chơi và kể một câu chuyện về đồ chơi đó. Con hãy đặt tên cho câu chuyện của mình (Câu chuyện con sắp kể có tên là gì? Nội dung như thế nào?)...

Thông qua những nhiệm vụ đó, cô giáo giúp trẻ hình thành kỹ năng: đặt tên cho truyện kể, kỹ năng đối thoại và hội thoại, sử dụng vốn từ tích cực, nói rõ ràng, đúng ngữ pháp, thể hiện cảm xúc của mình với nhân vật.

Yêu cầu mức độ đối với trẻ: Đầu tiên, trẻ học mô tả từng đồ chơi, học cách trình bày suy nghĩ của mình với những câu đơn giản thông qua lời kể mẫu của giáo viên.

Trẻ ở lớp bé lúc đầu có khả năng kể chuyện theo một đồ chơi, theo một bức tranh vẽ (thể hiện một đối tượng). Sau khi đã hình thành ở trẻ kỹ năng kể chuyện với đối tượng trên, có thể đưa ra những nhiệm vụ phức tạp: kể chuyện theo 2 đồ chơi (2 nhân vật) có mối quan hệ qua lại dưới hình thức hội thoại, sử dụng lời nói trực tiếp.

Đầu tuổi mẫu giáo 4-5 tuổi, trẻ phù hợp với việc tự đặt những câu chuyện miêu tả đồ chơi. Cuối tuổi mẫu giáo 4-5 tuổi, trẻ đã biết đặt lời kể theo dàn ý cô đề xuất. Trẻ có thể kể về một nhóm 2-3 đồ chơi với

sự liên kết rõ ràng, mạch lạc. Trẻ có thể dựa vào một nhóm đồ chơi để kể theo một cốt truyện có sẵn hoặc sáng tạo ra một câu chuyện mới theo nhóm đồ chơi đó.

Yêu cầu với cô: Chọn đồ chơi cần phải chú ý sao cho vật đó có các thành phần bộ phận và đặc điểm bên ngoài rõ ràng (nếu quá đơn giản, nghèo chi tiết thì khó miêu tả).

Thuận lợi đối với trẻ là miêu tả và kể về những con vật mà trẻ thích, có những nét đột xuất điển hình (thò, mè, gà, chó, gấu, cáo...).

Cho trẻ tập kể chuyện (miêu tả) theo đồ chơi, giáo viên hướng dẫn trẻ quan sát đồ chơi một cách kỹ lưỡng, có hệ thống và phải cung cấp cho trẻ một số từ ngữ cần thiết khi kể chuyện hoặc miêu tả nhất là những từ chỉ tính chất. Cô giáo phải xây dựng kế hoạch chi tiết để hướng trẻ đến những bộ phận, đặc điểm và sử dụng từ thích hợp, chính xác, rõ ràng về những đặc điểm bên ngoài, công dụng đó của đồ chơi.

3. Kết luận

Kể chuyện theo đồ chơi là một hình thức phù hợp với trẻ mẫu, đặc biệt là trẻ 4-5 tuổi bởi đồ chơi quanh trẻ rất phong phú, đa dạng. Trẻ có thể xây dựng được những câu chuyện hay và hấp dẫn thể hiện khả năng sáng tạo thơ ngây. Căn cứ vào các đặc điểm phát triển tâm, sinh lí và thực trạng sử dụng ngôn ngữ miêu tả của trẻ giai đoạn này, giáo viên cần nghiên cứu tìm những biện pháp PTNN miêu tả qua hoạt động dạy trẻ kể chuyện với đồ chơi ở trường mầm non.

Tài liệu tham khảo

1. E. I. Chikhiéva (1997). *Phát triển ngôn ngữ cho trẻ em trước tuổi học*. NXB Giáo dục. Hà Nội.
2. Hồ Lam Hồng (1997), *Sự phát triển ngôn ngữ của trẻ mẫu giáo thông qua hoạt động kể chuyện*, Luận văn thạc sĩ GDH.
3. Nguyễn Xuân Khoa (2003). *Phát triển ngôn ngữ cho trẻ mẫu giáo qua thơ truyện*. NXB ĐHSP. Hà Nội
4. Phạm Mai Chi, Lê Thị Ánh Tuyết, Lê Thu Hương (2005). *Hướng dẫn thực hiện đổi mới hình thức tổ chức hoạt động giáo dục (4-5 tuổi)*. NXB Giáo dục. Hà Nội
5. Đinh Hồng Thái (2007). *Phương pháp phát triển ngôn ngữ cho trẻ em*. NXB Giáo dục. Hà Nội
6. Vi Phương Thảo (2011), *Sử dụng đồ dùng trực quan dạy trẻ 5-6 tuổi kể lại truyện*, Khóa luận tốt nghiệp, ĐHSPPH.
7. Đinh Thị Thương (2007), *Một số biện pháp phát triển ngôn ngữ mạch lạc cho trẻ mẫu giáo 5 - 6 tuổi thông qua tổ chức trò chơi đóng kịch*, Khóa luận tốt nghiệp. ĐHSPPH